

Inhoud

Woord vooraf	5
Hoofdstuk 1 Inleiding	8
Hoofdstuk 2 Tegenkrachten	18
Hoofdstuk 3 De zuil	27
Hoofdstuk 4 Zicht op de kerk	37
Hoofdstuk 5 Roeping van de kerk	60
5.1. Woordverkondiging	61
5.2. Diaconaat	76
5.3. Profetische roeping van de kerk	79
5.4. De zorg voor de jeugd	88
Hoofdstuk 6 De roeping van de christen	95
6.1. Zelfonderzoek	96
6.2. De christen en de wereld	106
6.3. Toerusting	118
Hoofdstuk 7 Het gezin	132
Hoofdstuk 8 Niet verdreven	143
Hoofdstuk 9 De kerk van de toekomst	155
Voornaamste geraadpleegde literatuur	159

Hoofdstuk 1

Inleiding

Nederland is een postchristelijke natie geworden. Veel krachten spannen zich in om de laatste resten van onze christelijke normen en waarden uit de wetgeving te verwijderen. Minister-president Rutte heeft bij het aantreden van het kabinet Rutte-2 gezegd dat hij vol op het gaspedaal gaat staan om allerlei ethische kwesties, die door het vorige kabinet niet aan de orde konden worden gesteld als gevolg van de gedoogsteun van de SGP, nu met spoed te willen behandelen. Te denken valt aan allerlei principieel gevoelige onderwerpen als medische ethiek, koopzondagen, godslastering, vrijheid van onderwijs en gewetensbezwaarde trouwambtenaren. De samenleving wordt meer en meer seculier. Geloven mag wel, maar dan in de beslotenheid van het privéleven. Uitingen van godsdienst moeten worden uitgebannen. De staat moet neutraal zijn. Een beroep op waarden en normen die van buiten komen, vindt geen aansluiting meer. De mens is zichzelf tot norm geworden.

Antireligieus sentiment

Er heerst een antireligieus sentiment in de samenleving. In de laatste tien jaar is dat antireligieuze sentiment sterker geworden. Je kunt vandaag geen krant opslaan of je leest wel iets over pogingen om religie uit het publieke domein te weren. Antireligieuze gevoelens bepalen vaak het debat over waarden die voor sommigen onopgeefbaar zijn. Denk aan het debat over ritueel slachten, voor Joden en moslims een gebruik met een diep gewortelde religieuze betekenis. Onder het mom van

bestrijding van dierenleed werden de antireligieuze messen gescherpt om dit ‘verschrikkelijke’ gebeuren uit te bannen. Dat er dagelijks massaal dieren worden geslacht in een industrieel proces, daar maakt men zich niet druk om.

Sommigen werpen tegen dat er geen sprake is van een anti-religieus sentiment. Het gaat niet om de religie zelf, maar om uitingen daarvan in het publieke domein. Alsof dat zaken zijn die van elkaar kunnen worden losgemaakt. Religie vraagt om uiting ervan. Dat behoeft niet altijd in allerlei uiterlijke kenmerken als kruisjes om de nek of het dragen van hoofddoeken openbaar te worden. Het gaat om een innerlijke gezindheid die tot uitdrukking komt in ons doen en laten. Voor een christen geldt dat het ‘gij geheel anders’ niet iets is voor de beslotenheid van de eigen woning. Het gaat om een gestalte in de samenleving, die die samenleving ook doortrekt. Juist het gedrag van christenen in de Vroege Kerk dwong respect af. Christenen waren een zuurdesem dat de gehele samenleving doortrok.

Gelijkheid

In onze maatschappij is het christendom niet meer een zuurdesem dat de samenleving doortrekt. Het lijkt erop dat de enige aanvaardbare organisatievorm van de samenleving er een is waarin alle burgers zo ongeveer hetzelfde zijn. Het zou inderdaad een ideale samenleving zijn als elk mens zich zou willen laten gezeggen door de Schepper van hemel en aarde en als alle mensen zouden beantwoorden aan de maatstaven van een ware christen. Maar dat is helaas niet zo. Die situatie zal op aarde ook nooit bereikt worden. Al mogen we het theocratisch ideaal, in de zin dat de samenleving wordt ingericht en zich wil richten naar de eisen van Gods geboden, niet loslaten. Voor overheid en onderdaan geldt immers: ‘Van alles wat gehoord is, is het einde van de zaak: Vrees God en houd Zijn geboden, want dit betaamt alle mensen’ (Prediker 12:13).

De eenheid die de seculiere meerderheid van ons land voorstaat, is echter geen eenheid onder de ene ware God, maar een eenheid onder de god van het gelijkheidsbeginsel. Dat kan echter nooit tot een organische eenheid leiden. Dit beginsel is immers in strijd met de ongelijkheid die er in deze bedeling altijd zal zijn en die het Woord van God ons ook predikt. De Bijbel houdt ons voor dat er onderscheid is in geslacht. Man en vrouw schiep Hij hen (Genesis 1:27). Ook zullen er altijd rijken en armen zijn (Mattheüs 26:11). Het grootste onderscheid is dat tussen rechtvaardigen en onrechtvaardigen, tussen gelovigen en ongelovigen. In de hemel zal alle onderscheid opgeheven zijn. Gelijkheid is een niet te bereiken ideaal. De vroege christenen gaven daar onder de heidense keizers al uitdrukking aan door te weigeren om mee te doen in de centrale cultus.

Gelijkheid is overigens iets anders dan gelijkwaardigheid. In het streven naar gelijkheid wordt gepoogd alle verschil, zelfs dat tussen man en vrouw, weg te nemen. Bij gelijkwaardigheid draait het om respect ondanks de verschillen.

Vrijheid

Een andere manier om de samenleving te organiseren is om zoveel mogelijk vrijheid en verscheidenheid toe te staan. Vrijheid van godsdienst, van geweten, van onderwijs, van vereniging en vergadering en andere klassieke grondrechten geven aan dit idee uitdrukking. Wordt daarmee echter voorkomen dat de seculiere overtuiging uiteindelijk de overhand zal krijgen? Zijn beginselen als de vrijheid van godsdienst en de vrijheid van onderwijs nog wel veilig? We zien dat er van verschillende kanten aan geknaagd wordt, ondanks dat geroepen wordt dat er in onze samenleving ruimte moet zijn voor iedereen. Desondanks oordeelt een meerderheid van Nederland over orthodoxe christenen en hun standpunten

dat ze ouderwets, onverdraagzaam en zelfs gevaarlijk zijn. Wie zich niet aansluit bij de heersende moraal heeft de publieke opinie tegen en krijgt de wind van voren. De afnemende verdraagzaamheid vraagt om een reactie. Maar hoe? Hebben we verweer in de strijd? We zullen daar in dit boek verder op ingaan.

Toekomst

In *Tegendraads bij tegenwind* (2012) heb ik geprobeerd om een analyse te geven van de geest van de tijd en met name van de plaats van de kerk in de tijd waarin wij leven. Ik ben ervan overtuigd dat die analyse verre van volledig is. Met het oog op het doel van *Tegendraads bij tegenwind* was het echter genoeg. Dat doel was immers om de reformatorische achterban aan het denken te zetten. De vragen over de toekomst van de kerk en van de christen in een steeds meer seculiere samenleving moeten doordacht worden.

Daarbij kunnen we veel leren van de Vroege Kerk. Al leven we in geheel andere omstandigheden, toch zijn er veel overeenkomsten. Althans, die overeenkomsten zouden er moeten zijn. We kunnen en mogen echter niet ontkennen dat onze gereformeerde gezindte niet alleen de neiging heeft om op haar lauweren te rusten, maar dat ook daadwerkelijk doet. Het christelijke gedachtegoed staat op de tocht en dreigt met de seculiere wind weggestormd te worden. Zal het ooit zover komen? We kunnen niet in de toekomst kijken. Die ligt in Gods handen. We kunnen wel de tekenen van de tijd waarnemen en ons voorbereiden op tijden die zullen komen. Niet omdat wij de toekomst kunnen voorspellen, maar omdat Christus erop wijst dat er verdrukking komt.

‘In de wereld zult gij verdrukking hebben; maar hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen’, zegt de Heere Jezus tegen Zijn discipelen in Johannes 16:33. In het begin van dat-

zelfde hoofdstuk maakt Hij het concreet: 'Zij zullen u uit de synagogen werpen; ja, de ure komt, dat een iegelijk, die u zal doden, zal menen Gode een dienst te doen' (vers 2). In landen als Noord-Korea en vooral in landen waar de fundamentalistische islam het voor het zeggen heeft of dreigt te krijgen, is deze voorzegging van de Heere Jezus al realiteit. In dat opzicht hebben we als christenen in de westerse wereld nog een luxe positie vergeleken met christenen in andere landen. De publicaties van Open Doers spreken boekdelen. Dat wij nog in betrekkelijke rust en vrijheid als christen kunnen leven en onze godsdienst zonder belemmeringen kunnen uitoefenen, brengt het gevaar met zich mee dat we in slaap vallen. We zijn dan niet voorbereid als die verdrukking aanbreekt.

Concreet

In dit boek wil ik een poging doen om handvatten aan te reiken die ons als slinkende minderheid kunnen helpen om tegen het geweld van de seculiere meerderheid in toch christen te zijn en christelijke kerk te zijn. Ik teken daarbij meteen aan dat het niet in onze kracht ligt om staande te blijven. Als we denken dat we zelf in staat zijn onze positie veilig te stellen en om onze plaats in de samenleving te behouden, getuigt dat van overschatting van onze eigen krachten. 'Zonder Mij kunt gij niets doen' (Johannes 15:5b), hield de Meester Zijn discipelen voor. We zijn in alle dingen van de Heere afhankelijk.

We willen proberen concrete dingen aan te reiken. Dat is niet zo eenvoudig als het lijkt. De verscheidenheid onder ook het orthodoxe christendom is zo groot dat de een zich wel in een bepaalde aanbeveling zal kunnen vinden en de ander daarvan gruwet. Het zij zo. In alle voorzichtigheid zal ik toch een poging doen. Niet omdat ik dat zo graag wil en het mij is gevraagd om een vervolg op *Tegendraads bij tegenwind* te schrijven, maar omdat het gaat om onze toekomst en de

toekomst van onze kinderen. Zij vooral moeten worden toegerust. De maatstaf daarvoor is niet ons denken, maar het onfeilbare Woord van God.

Zelfreflectie

Bij die toerusting is het in de eerste plaats nodig dat we doen aan zelfreflectie. Als we niet eerst naar binnen kijken, blijven we steken in een vijanddenken dat ons alleen maar verder in het isolement dringt. Dan is de wereld de boze wereld en koesteren we onszelf in onze eigen veilige kring en denken dat het allemaal nog niet zo'n vaart loopt. Ik hoop dat bij het lezen van dit boek voelbaar wordt dat we ons schromelijk vergissen. Daarom steken we eerst de hand in eigen boezem. Eerst gaan we na hoe het staat met de kerk en met het christendom in onze dagen.

We klagen over de vele abortussen en de ruime mogelijkheden voor euthanasie. Wie zou niet wenen? Maar met alleen klagen zijn we er niet. Reformatie begint niet buiten de kerk, maar in de kerk. We kunnen in dat opzicht veel leren van koning Josia (2 Koningen 22 en 23). Toen het wetboek werd herontdekt, begon hij niet met de beschuldigende vinger naar anderen te wijzen. Hij gebod zijn knechten om naar de profetes Hulda te gaan met de boodschap: 'Gaat henen, vraagt de HEERE voor mij en voor het volk en voor het ganse Juda, over de woorden dezès boeks, dat gevonden is; want de grimigheid des HEEREN is groot, welke tegen ons aangestoken is, omdat onze vaderen niet gehoord hebben naar de woorden dezès boeks, om te doen naar al wat voor ons geschreven is' (2 Koningen 22:13).

Waar begon koning Josia met de restauratie? In de tempel! Alle afgodsbeelden liet hij verwijderen en verbranden. De heidense priesters en de mannelijke prostituees (schandjongens) wierp hij uit. De heidense altaren en hoge plaatsen brak hij af.

De priesters van de hoogten doodde hij. Het ging hem bij deze en andere zuiveringen die hij doorvoerde om de heiligheid des Heeren. Voor het eerst na eeuwen werd het Paasfeest gevierd. 'En vóór hem was geen koning zijns gelijke, die zich tot de HEERE met zijn ganse hart en met zijn ganse ziel en met zijn ganse kracht, naar al de wet van Mozes, bekeerd had; en na hem stond zijns gelijke niet op' (2 Koningen 23:25).

Wat was de oorzaak van het gedrag van koning Josia? Hij ervoer in zijn leven de kracht van de wet van God. Hij las deze woorden voor de eerste keer. Zij spoorden hem aan om alles wat verkeerd was in het koninkrijk van Juda uit te roeien. De woorden van de wet zetten hem aan tot activiteit.

Verdrukt, maar niet verdreven

Als we letten op de ontwikkelingen in de samenleving kunnen we ontmoedigd worden. We kunnen het hoofd in de schoot leggen met de gedachte dat er toch geen doen aan is, maar zo deed Josia niet. Hij begon waar ook wij moeten beginnen: bij onszelf en bij de kerk. Wij lezen dezelfde woorden als koning Josia. Ze zouden op ons dezelfde uitwerking moeten hebben als op hem. Want we worden immers geconfronteerd met soortgelijke vragen als hij.

Hij verwijderde alle heidense gereedschap uit de tempel. Zouden wij dat ook niet moeten doen in onze kerken? We hebben misschien al meer wereld de kerk binnengebracht dan we zelf opmerken. Josia deed ook de ongelovige priesters weg. De tucht, ook over ambtsdragers, kreeg bij Josia een belangrijke plaats. Is de tucht onder ons nog van betekenis? Blijven we bij de zuiverheid van de leer, zoals die in de belijdenisgeschriften is samengevat? Wat zijn bij ons de hoge plaatsen en de hoogten waarop we roken aan onze afgoden? De afgoden van het materialisme en het hedonisme, de afgoden van de sport, waaraan vooral veel jongeren verslingerd zijn?

Laten we de hand in eigen boezem steken. In de ware veroetmoediging voor God over onze schuld is verwachting. Dat betekent niet dat het gaat zoals wij denken dat het gaan moet, maar de Heere zal betonen van Zijn Kerk af te weten. Hij heeft immers beloofd dat Hij de Zijnen niet begeven en niet verlaten zal (Mattheüs 28:20). De kerk zal wel verdrukt, maar nooit verdreven kunnen worden. De Koning van de Kerk zal nooit zonder onderdanen zijn. Daarom ook de titel van dit boek: *Verdrukt maar niet verdreven*.

Opzet

Na deze inleidende opmerkingen staan we in hoofdstuk 2 stil bij de krachten die zich tegen het christendom keren. Hoe staat het met de vrijheid van godsdienst? Krijgt het gelijkheidsbeginsel meer en meer de overhand? Is er in onze samenleving nog wel plaats voor mensen die anders denken dan de seculiere meerderheid? Orthodoxe christenen komen meer en meer onder druk te staan. Dat velen orthodoxe christenen beschouwen als fundamentalisten, heeft ook te maken met de opkomende andere godsdiensten, met name de islam.

Lang heeft het reformatorische volksdeel zich kunnen koesteren in de luwte van de eigen zuil. Heeft die zuil nog wel bestaansrecht? Moeten we niet op een andere manier naar de wereld om ons heen kijken? Heeft de zuil zijn tijd gehad en vraagt onze tijd om een andere manier om ons te verweeren? Moeten we naar andere vormen van samenwerking? Is het vanuit reeds bestaande overlegstructuren gewenst dat er een soort alliantie wordt gevormd om zo tegenweer te bieden aan de gevaren die de reformatorische gezindte bedreigen? In hoofdstuk 3 doen we een aantal concrete suggesties.

Hoofdstuk 4 beschrijft in grote lijnen de plaats van de kerk in deze seculiere samenleving. De kerk is de plaats waar mensen worden onderwezen. Niet alleen in de geloofsleer. Door

de prediking van het Woord worden mensen ook gewezen op hun verantwoordelijkheid tegenover God en de naaste. De kerk moet de geur van Christus vertonen en die geur moet ook naar buiten uitstralen. Zo krijgt de samenleving er iets van mee welk groot goed het is om God te dienen. De kerk moet kerk zijn. Aanpassen aan de wereld is geen optie. Dat brengt in hoofdstuk 5 tot de vraag wat de roeping van de kerk is, zowel als het gaat om de Woordverkondiging als om het diaconaat. De hoofdstukken 4 en 5 vormen de kern van dit boek. Het gaat immers over de roeping van de kerk in tijden van tegenwind.

De roeping van de kerk blijft echter een abstract gebeuren als de roeping van de christen er geen inhoud aan geeft. De kerk, geregeerd door haar Hoofd Christus, wordt immers gevormd door haar leden. Die leden maken deel uit van verschillende geledingen. Ze participeren in het gezin en ze staan in contact met anderen door het dagelijks werk. In andere samenlevingsverbanden komen ze zowel geestverwanten als niet-geestverwanten tegen. Als we daarover nadenken in hoofdstuk 6 kunnen we niet om het persoonlijk leven van een christen heen. Daar waar geen levend geloof wordt gevonden, is activiteit niet meer dan activisme van de mens. Zonder een levend geloof is het onmogelijk God te behagen. Om in deze samenleving als kerk staande te kunnen blijven is toerusting nodig. Daarbij is speciale aandacht voor de jeugd nodig.

In hoofdstuk 7 besteden we afzonderlijke aandacht aan het gezin als de hoeksteen van de samenleving. Ook als het om het gezinsleven gaat is het goed om na te gaan of dat beantwoordt aan het Bijbels getuigenis. Het christelijke gezin moet een kerkje in de kerk zijn. Als het gezin werkelijk een Bijbels gezin is, kan dat bijdragen aan de toerusting van jongeren en het getuigenis naar buiten.

We maken in hoofdstuk 8 de balans op. Het thema van het boek *Verdrukt, maar niet verdreven* zal dan nader worden uitgewerkt in het licht van de voorafgaande hoofdstukken. Als een soort samenvatting geef ik in hoofdstuk 9 een summiere schets van de kerk van de toekomst, zoals ik die voor ogen zie.

Bij dit alles ben ik me er goed van bewust dat ik niet in de toekomst kan kijken. De toekomst is voor ons verborgen. Die wetenschap maakt bescheiden. De zorg voor de kerk en de zorg voor de komende generaties maken het echter nodig om over die toekomst na te denken met de bede of de Heere ons verstand wil geven, bestraald met goddelijk licht. Maar vooral ook in het besef dat we niet alleen niet alles kunnen weten, maar dat één ding boven alles nodig is om te weten: Kan ik God ontmoeten? Is de verzoening die in Christus Jezus is ook mijn deel? Dan jaagt de toekomst ons niet in de eerste plaats vrees aan, maar zal er een uitzien zijn naar het ogenblik waarop de kerk van Christus uit Joden en heidenen zal juichen voor Zijn troon en waarop de kerk nooit meer uit gaat.